

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
www.philosophical-research.org

A

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ Α΄

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2016 - 2017

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΤΡΩΝ(3^η) ΚΑΙ ΣΠΑΡΤΗΣ (2^α)

Πέμπτη, 1 και Παρασκευή, 2 Δεκεμβρίου 2016

B

ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΗΛΕΙΑΣ και
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Εκδήλωση στην Αρχαία Ολυμπία

5 Δεκεμβρίου 2016

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ 1, 2 και 5 Δεκεμβρίου 2016

I.- Το Σεμινάριο της Πάτρας

Πέμπτη, 1 Δεκεμβρίου, στις 8.30 το βράδυ, συναντιόμαστε για το 3ο Σεμινάριο του νέου Κύκλου.

Μελετούμε σε αυτήν την φάση, κατά την ολιστική μας μέθοδο, σε 6 συνέχειες, όψεις της Γεωμετρικής Εποχής ως φανερώσεις της ίδιας ουσίας, του πνεύματος της περιόδου. Παριστάμεθα στον δημιουργικό οργανισμό του Ελληνισμού.

Μετά την αγγειογραφία, με την οποία ασχοληθήκαμε την προηγούμενη φορά, είναι η σειρά της πλαστικής μικροτεχνίας σε μέταλλο και πηλό. Ο προσδιορισμός «Γεωμετρικό» είναι *misnomer* για αυτό το πεδίο και θα εξιχνιάσουμε την αντίθεση ως παράδειγμα της σύγχυσης που προκαλεί η διασπασμένη προσέγγιση των ιστορικών περιόδων.

Χρειάζεται να αποκαταστήσουμε τον Τιτανικά διαμελισμένο Διόνυσο στην Απολλώνια συνοχή της ενότητάς του.

Τίτλος της συζήτησής μας είναι:

Ο Νατουραλισμός της Μικροτεχνίας

στους Αιώνες της Κυοφορίας.

Δαίδαλος και Κρήτη.

Η ανάλυση της γεωμετρικής πλαστικής μας οδηγεί στο Κρητικό πρόβλημα και πίσω στη «Μινωϊκή» μικροτεχνία. Υπάρχει σημαντικότερη

σύνδεση μεταξύ της Κρητικής πλαστικής της εποχής του χαλκού και της νέας αρχής απ' ό,τι μεταξύ των αντίστοιχων (συμπεριλαμβανομένης στο πρώτο σκέλος και της «Μυκηναϊκής» γραφοτεχνίας) ζωγραφικών (αγγειογραφικών) επιδόσεων;

Θα τεθεί και το θέμα της Δαιδαλικής Τέχνης: η διάσταση μεταξύ των μυθολογικών δεδομένων και των αισθητικών χαρακτηριστικών του Δαιδαλικού ύφους στην αρχαία κριτική, λαμβανομένων υπ' όψιν και των αρχαιολογικών δεδομένων.

Η ανάλυση θα συνοδεύεται από προβολή σχετικού οπτικού υλικού.

Αυτήν την Πέμπτη η συνάντηση θα γίνει στην Άνω Αίθουσα του Κτιρίου του ΔΗΠΕΘΕ (όπου τα Γραφεία και η Δραματική Σχολή), Όθωνος Αμαλίας 6.

II.- Το Σεμινάριο της Σπάρτης

Παρασκευή, 2 Δεκεμβρίου, στις 8 το βράδυ έχουμε τη δεύτερη συνάντησή μας στον Κύκλο της Σπάρτης. Εδώ, υπό τον Ταΰγετο, επιδεικνύουμε τη μοναδικότητα της Σπάρτης, ως καθαρώς Δωρικής παρουσίας, στη διαμόρφωση του κλασσικού Ελληνισμού.

Την προηγούμενη φορά, στην εναρκτήριο ομιλία μου, σκοπός ήταν η διακρίβωση του γεωγραφικού όρου και του εθνογραφικού υποστρώματος της πολιτισμικής και ιστορικής κοσμογονίας που

συντελέσθηκε με τη Σπάρτη. Θέσαμε τον στερεοβάτη του θαυμαστού οικοδομήματος, την πρώτη επαφή της ανθρώπινης υπόστασης με το τοπικό φυσικό περιβάλλον. Αναλύσαμε λίγο τον συγκεκριμένο ουσιώδη χαρακτήρα του Λελεγικού κρηπιδώματος στον μέγα γεωπολιτιστικό Οίκο.

Θα επαναλάβω αυτή την Παρασκευή τα συμπεράσματα της πρώτης συνάντησής μας διευρύνοντας, βαθύνοντας και επεξηγώντας τα περαιτέρω, ως γέφυρα για τις επόμενες αναζητήσεις μας, πράγμα που μεθοδικά θα κάνω σε κάθε επόμενη συνάντηση για την προηγούμενη επιμένοντας στην αρχή της συνέχειας.

Αλλά θα επικεντρωθώ στην ολοκλήρωση του Λακεδαιμόνιου κρηπιδώματος, θέτοντας τον στυλοβάτη του «Ναού». Πρόκειται για τη Μινυακή και, κυρίως, την Αχαϊκή παρουσία στη Λακωνία κατά τη «Μυκηναϊκή» περίοδο. Θα δούμε τι σημαίνουν αυτές οι παρουσίες κατά τις αρχαίες παραδόσεις. Θα αναλύσουμε το πολύπλοκο πλέγμα που αυτές οι παραδόσεις υφαίνουν και θα επιχειρήσουμε να δούμε τη νοήμονα εικόνα που προκύπτει πάνω σε αυτόν τον καμβά. Και θα προσδιορίσουμε τα στοιχεία που συνθέτουν τον ουσιώδη χαρακτήρα της Αχαϊκής Λακεδαίμονος, πάλι πρωτίστως αποκωδικοποιώντας θρησκευολογικούς συμβολισμούς. Τα αρχαιολογικά δεδομένα θα προσμετρηθούν στην αναπαράσταση της εποχής.

Θα γίνει προβολή εικόνων, περιλαμβανομένων και εκείνων του προηγούμενου σεμιναρίου, για την αισθητή αντίληψη της θεωρίας.

Η θεματική της δεύτερης αυτής συνάντησής μας ορίζεται επιγραμματικά από τον προγραμματικό τίτλο:

Μινύες και Αχαιοί.

Το «Μυκηναϊκό» Σύστημα στη Λακωνική

και οι Κούροι του Διός.

Η συνάντηση θα λάβει χώρα στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σπάρτης, Λεωφόρο Λυκούργου 135.

III.- Ομιλία στην Αρχαία Ολυμπία

Τη Δευτέρα, 5 Δεκεμβρίου, στις 8 το βράδυ συνδιοργανώνεται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηλείας και το Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών εκδήλωση αφιερωμένη στον Ναό του Επικουρίου Απόλλωνος.

Η εκδήλωση προμηνύει ευοίωνα την πραγμάτωση μιας αγωγής, δημιουργικής, πολλαπλής, επιστημονικής συνεργασίας.

Ο τίτλος της ομιλίας μου είναι:

Ο Ναός του Επικουρίου Απόλλωνος

στις Βάσσεις της Φιγαλείας.

Το Αίνιγμα: Έρευνες και Προοπτικές.

Ο Ναός αποτελεί ένα μοναδικό μνημείο κορυφαίας σημασίας του Χρυσού Αιώνα, από αρχιτεκτονική, μηχανική, γλυπτική, θρησκευολογική και ιστορική άποψη. Για την τέχνη του 5ου αιώνα, καταλαμβάνει την τρίτη χρονολογικά θέση στους τέσσερες βασικούς κρίκους της σειράς που συνδέει τον Ναό του Διός στην Ολυμπία, τον Παρθενώνα, τον Ναό αυτόν

και το Ερέχθειο ως μέγιστα έργα στον Αιώνα του Φωτός από το τέλος των Μηδικών Πολέμων προς το τέλος του Πελοποννησιακού.

Παρά την ένταξή του σε εξελίξεις των οποίων τα βασικά χαρακτηριστικά είναι προσδιορίσιμα, μια υπεράνω του μέσου όρου ερμηνευτική αστάθεια είναι παρατηρήσιμη στη μελέτη του. Πέραν των πολλών και σημαντικών ανολοκλήρωτων διαφοροποιήσεων σε επιμέρους θέματα, η τελευταία συνολική παρουσίαση του Ναού (Cooper 1992-6), τρίτη μετά την αρχική (Stackelberg, 1826, κυρίως του γλυπτικού διακόσμου) και τη δεύτερη (Cockerell, 1860), δεν επέτυχε να παράσχει εδραία βάση έρευνας. Ενδεικτικά αναφέρω (στα μείζονα) την ατυχή υπόθεση περί αρχαϊκού ναού νοτίως του κλασσικού, τη σύγχυση στα ιστορικά του ιερού και την ονοματολογία, τη μη πειστική αναδιάρθρωση της σειράς της ζωφόρου, την ανεπαρκή μελέτη υφολογικής ταύτισής της, και την ελαττωματική ερμηνεία των μετοπών.

Είναι χαρακτηριστική η ολωσδιόλου ιδιαίτερη, και σφαιρική, μέριμνα του Dinsmoor για τον Ναό που τον ωδήγησε σε διαρκή ενασχόλησή του με τα προβλήματα του μνημείου. Μικρό μέρος των ερευνών του είναι δημοσιευμένο ενώ ο μεγάλος όγκος τους παραμένει ανεπεξέργαστος και ανέκδοτος.

Η ίδια η μοναδική ιδιαιτερότητα του Ναού και στα τέσσερα πεδία (αρχιτεκτονικό, πλαστικό, ιστορικό, χωρογραφικό) δημιουργεί την αινιγματική φυσιογνωμία του και προκαλεί την αυξημένη αβεβαιότητα στην αρχαιολογική αποτίμησή του.

Χρειάζεται, επομένως, μια καινούρια αρχή στην έρευνα που να την θεμελιώσει σε στέρεες βάσεις. Που σημαίνει να τοποθετήσει τον Ναό σε σαφώς ωρισμένα σημεία των ιστορικών, μορφολογικών και υφολογικών συντεταγμένων της τέχνης του 5ου αιώνα π.Χ. χρησιμοποιώντας σε συνδυασμό τα αρχαιολογικά ευρήματα και τις

φιλολογικές μαρτυρίες ιδίως ως προς τον καλλιτεχνικό χαρακτήρα των μεγάλων δημιουργών της εποχής, έχοντας επί πάσιν κατά νου την εναρμόνια σύζευξη αισθητικών και θρησκευολογικών απαιτήσεων.

Η κλασσική Μορφή συνενώνει σε ένα όλον όλες τις όψεις ενός πράγματος, καθιστώντας και τις αόρατες ορατές. Σε αυτό συνίσταται η ανυπέρβλητη εκφραστική της δύναμη, φανερωτική του όντος χωρίς την ανάγκη συναισθηματικού χρώματος.

Σε αυτό το νέο ξεκίνημα θα κατατείνει η ομιλία μου, θεμελιώνοντας τις βάσεις του και ορίζοντας τις ουσιώδεις μορφές του τελικού στόχου.

Η ομιλία θα γίνει στο Συνεδριακό Κέντρο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας (ΣΠΑΠ), Αρχαία Ολυμπία.

[Για τους βασικούς άξονες και τα θεμελιώδη συμπεράσματα των μελετών μου πάνω σε μια νέα θεωρία του Ναού δείτε τα κείμενα στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, Τμήμα Research Projects, κατηγορία «Απόλλων Επικούριος» και τη δημοσίευσή μου *«Ο Ναός του Επικουρίου Απόλλωνος στις Βάσσεις της Φιγαλείας (Θρησκεία, Ιστορία, Τέχνη)»* στο τελευταίο τεύχος της *«Τριφυλιακής Εστίας»* (Τεύχος 22, Άνοιξη-Καλοκαίρι 2016), σελ. 4-71)].